

7 Απριλίου 2016

Διάκο-Διονύσιος Φιρφιρής (1912 - 6 Απριλίου 1990) (1ο μέρος)

/ [Πεμπτουσία](#)

Ω, πως διάγω αμέριμνος, τον της ζωής μου καιρόν, μετεώρως παρέρχομαι, μη εις νουν βαλλόμενος, τας πολλές αμαρτίας μου, μη του θανάτου, την φοβεράν απειλήν, και το αδέκαστον της ετάσεως! Ω, τις με ρύσεται, πυρός αιωνίζοντος, ει μη Θεέ, μόνε Πολυέλεε, Συ οικτειρήσης με.

(Παρακλητική, Κυριακή εσπέρας, ήχος πλ. δ)

Δεν διαφέρει σε τίποτε από τα άλλα κατανυκτικά τροπάρια της Εκκλησίας μας ο ύμνος αυτός, αφού σε όλα αυτά επικρατεί το ίδιο κατανυκτικό κλίμα της μετανοίας και της μνήμης του θανάτου. Αφ' ότου όμως τον έψαλε ο μακαριστός διακο-Διονύσιος, σε μέλος αργοσύντομο ομοιάζον με καλοφωνικό ειρμό, σύνθεσις και εκτέλεσις ιδική του, έλαβε νέα μορφή. Και δεν απετέλεσε μόνον ένα απλό μελώδημα, ένα ψαλτικό δίπλα στα πολλά άλλα. Έγινε έκφρασις πνευματικής εμπειρίας και μοναχικής ανησυχίας μιας ψυχής, που είχε αρχίσει να οδεύη «από

της γης εις τα άνω».

Ο π. Διονύσιος υπήρξε κορυφαία προσωπικότης στον χώρο του ιεροψαλτικού στασιδίου. Επί έτη πολλά υπηρέτησε από την θέση αυτή και κατηνάλωσε τον εαυτό του « εν τω Οίκω του Θεού». Δεν θα ήταν υπερβολή εάν παρομοιαζόταν με καρποφόρο δένδρο που νωρίς-νωρίς μεταφυτεύθηκε στο Περιβόλι της Παναγίας, ποτίσθηκε, μεγάλωσε και τράφηκε από την αγιορείτικη παράδοσι και εν συνεχεία απέδωσε καρπούς πολλούς και γλυκείς.

Τα κατά κόσμον βιογραφικά του στοιχεία είναι ελάχιστα. Γεννήθηκε στην Μεγ. Παναγία Χαλκιδικής το 1912 και σε ηλικία 8 ετών περίπου, το 1920, πριν προλάβη να αισθανθή τα του κόσμου ηδέα, μετώκησε στον Άθωνα. Ονομάζετο Δημήτριος Κούκος.

Έρθε στις Καρυές, όπου με τον πατέρα του εργαζόταν στο Βατοπαιδινό Κονάκι. Στη συνέχεια αποφασίζει και μένει για πάντα κοντά στον θείο του, γερο-Χαράλαμπο Φιρφιρή, ιεροψάλτη, στο Κελλί του Προφήτου Ηλιού, όπου και παρέμεινε μέχρι τελευταίας πνοής. (Το επώνυμον Φιρφιρής έλαβε κατά διαδοχήν από τους παλαιότερους γεροντάδες του Κελλιού).

Μικρός και σχεδόν αγράμματος, αφού δεν φοίτησε παρά μόνον στην Α' Δημοτικού, με όρεξη και ζήλο για την μουσική, αναπαύεται κοντά στον θείο του και αρχίζει να καλλιεργή την ψαλτική τέχνη κατά το δοθέν εις αυτόν χάρισμα. Συνοδεύει τον θείο του στο ψαλτήρι και τόσο ταυτίζονται οι φωνές τους, ώστε δεν ξεχωρίζουν εύκολα.

Παράλληλα επιδίδεται στην εκμάθηση και εμπάθυνση της μουσικής. Πολύ τον βοήθησε και η εκ φύσεως ανεπτυγμένη οξύνοιά του. Έταν άνθρωπος που με ο, τι καταπιανόταν το πετύχαινε. Πρώτος του δάσκαλος ήταν ο γερο-Χρυσόστομος, αυτός που εξέδωσε και το «Μουσικόν Απάνθισμα» με τα αργά προσόμοια. Κοντά του διδάσκεται ακόμη και τα ελληνικά γράμματα.

Αγιορειτική Φωτοθήκη

Άλλοι δάσκαλοί του, εκτός από τον θείο του γερο-Χαράλαμπο, ήταν ο Κωνσταντίνος Προυσαεύς, ο π. Γαβριήλ Καρεώτης και από τους μουσικούς της εποχής οι Ιωσήφ και Χρυσόστομος οι Αγιαννανίτες, Δανιήλ Κατουνακιώτης, δ. Συνέσιος Σταυρονικητιανός, Μακάριος Βουζύκας, Κοσμάς Καρεώτης από το Κελλί του Φλασκά, και εκ των λαϊκών ιεροψαλτών ο Θ. Γεωργιάδης, καθηγητής στην Ι. Μονή της Αγ. Αναστασίας. Πιθανόν να διάβασε και με κάποιον μαθητή του Νικολάου Σμύρνης, περαστικόν από το Άγιον Όρος.

Είχε ως σύστημα και αρχή στον τρόπο μαθήσεως του να τους ακούη όλους και να κρατά για τον εαυτό του ο, τι καλλίτερο έβλεπε. Έτσι σιγά-σιγά δημιούργησε ένα προσωπικό ύφος και ήθος στο ψάλισμό του, κάτι που ξεχώριζε ως το τέλος και που δεν του επέτρεπε να μπορή να συμπάλλη με τον καθένα. Ευχαριστιόταν να έχη 2-3 βοηθούς που να ταιριάζουν.

Ακολουθεί μία μεγάλη περίοδος ιεροψαλτικής του διακονίας στον πάνσεπτο Ναό του Πρωτάτου. Στην αρχή με τον θείο του γερο-Χαράλαμπο και κατόπιν μόνος του. Το Πρωτατο την εποχή εκείνη βρισκόταν σε αίγλη. Μεγάλοι ψάλται κατένυσσαν το πολυπληθές εκκλησίασμα, από πατέρες και λαϊκούς, με τις λιτές και μελωδικές ψαλμωδίες τους. Ιδιαίτερη απήχησι είχαν τα αργά μαθήματα των παλαιών διδασκάλων της μουσικής, που ψάλλονται στις αγιορείτικες πανηγύρεις και αγρυπνία.

Διηγούνται ότι, όταν επρόκειτο την Μ. Εβδομάδα να ψάλη το τροπάριον της Κασσιανής, έτρεχαν όλοι στο Πρωτάτο κλείνοντας και τα μαγαζιά τους για να τον ακούσουν, ενώ όταν για πρώτη φορά έψαλε, τόση εντύπωση έκανε η φωνή του και η ψαλμωδία του, ώστε σκαρφάλωναν στα παράθυρα για να τον δουν. Έψαλλε με πάθος και μεράκι.

Το έτος 1955 έγιναν στις Καρυές εορταστικές εκδηλώσεις επί τη εις άγιον ανακηρύξει του Αγίου Νικόδημου. Τα τροπάρια των ακολουθιών είχε συντάξει ο αγιορείτης Υμνογράφος π. Γεράσιμος Μικραγιαννανίτης. Το μέλος ήταν του π. Διονυσίου. Όλοι και ιδίως ο π. Γεράσιμος εθαύμασαν τον τρόπο ερμηνείας των τροπαρίων και μάλιστα των δοξαστικών. «Τέτοιο ψάλσιμο δεν είχα ξανακούσει», διεβεβαίωνε ο π. Γεράσιμος.

Κάποτε επεσκέφθη το Πρωτάτο ο Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης Γεννάδιος. Μετά την θ. Λειτουργία, ενθουσιασμένος από την απόδοση του νεαρού τότε π. Διονυσίου, τον συνεχάρη και τον ευχήθηκε.

Άλλη φορά, σε υποδοχή πολιτικών προσώπων, έγινε πάλι αφορμή η ψαλμωδία του να κινηθή το ενδιαφέρον τους προς αυτόν. Θέλησαν να τον πάρουν έξω στην

Αθήνα, να τον σπουδάσουν, να τον στείλουν σε Ωδεία, να τον προωθήσουν και αναδείξουν. Όμως δεν μπόρεσαν να κάμψουν το φρόνημα του ταπεινού π. Διονυσίου, που δεν ήθελε να μεταφυτευθή από το Περιβόλι της Παναγίας. «Εδώ γεννήθηκα, εδώ θα πεθάνω», έλεγε σε παρόμοιες περιστάσεις.

Κατά την χιλιετηρίδα συνέβη το εξής: Τον εκκάλεσαν στην Ι. Κοινότητα να του αναθέσουν τα ψαλτικά των εορταστικών εκδηλώσεων. Αυτός ζήτησε να του δώσουν ως βοηθούς ωρισμένους πατέρες, που συμφωνούσαν στο ψάλσιμο, να κάνουν μερικές ημέρες κάποια προετοιμασία. Το αίτημα αυτό δεν έγινε δεκτό και ο π. Διονύσιος αρνήθηκε να αναλάβη. Το αποτέλεσμα ήταν, μετά τις πρώτες δυσκολίες των ψαλτών, να κληθή για να ψάλη στην πανηγυρική θ. Λειτουργία, πράγμα που έκανε μετά από επίμονες πιέσεις, λυπημένος όμως γιατί εξ αιτίας επιπόλαιων αποφάσεων χάθηκε μια λαμπρή αγιορείτικη ιεροψαλτική παρουσία διεθνούς ακτινοβολίας.

Η παρουσία του στις διάφορες πανηγύρεις Ι. Μονών, Σκήτεων και Κελλίων ήταν πολύ τακτική. Οπουδήποτε τον καλούσαν, πάντα πρόθυμος και καταδεκτικός. Δεν ήθελε να στενοχωρήση αδελφό η να μη τον εξυπηρετήσει, εφ' όσον μπορούσε.

Είπε κάποτε σε ένα μοναχό-ιατρό: «Όπως εσείς έχετε το βαλιτσάκι σας με τα απαραίτητα για τις πρώτες ανάγκες ενός ασθενούς, έτσι κι εμείς είχαμε τον ντορβά με τα μουσικά βιβλία και, μόλις μας καλούσαν, τρέχαμε να βοηθήσουμε». Μάλιστα πολλές φορές υφίστατο και ταλαιπωρίες, λόγω καιρικών δυσκολιών η ελλείψει συγκοινωνιακών μέσων, ιδίως κατά τους χειμερινούς μήνες. Ακόμη και τώρα, τα τελευταία χρόνια, έκανε πεζοπορίες για να μπόρεση να παρευρέθη σε κάποιο πανηγύρι. Παλαιότερα δε συνήθιζε να επιστρέφει κάποτε-κάποτε και ανυπόδητος με τα παπούτσια στο χέρι.

Στη Μονή μας ερχόταν συχνά, και κατά τα παλαιότερα χρόνια ήταν απαραίτητος στις διάφορες επισκέψεις των βασιλέων, όταν ακόμη ηγούμενος ήταν ο μακαριστός παπα-Αθανάσιος.

Χαρακτηριστικό της μέχρι τέλους προθυμίας του είναι και το ακόλουθο περιστατικό. Ήταν πολύ στενοχωρημένος, που λόγω ασθενείας -πήγαινε στην Αθήνα για θεραπεία- δεν θα μπορούσε να ψάλη στην πανήγυρη των αγίων Τεσσαράκοντα Μαρτύρων στην Ι. Μονή Ξηροποτάμου, όπου έψαλλε κάθε χρόνο. Φεύγοντας συνάντησε στην Δάφνη τον Ηγούμενο της Μονής και του είπε παραπονετικά: «Άγιε Καθηγούμενε, πενήντα πέντε χρόνια έρχομαι ανελλιπώς στην πανηγύρι, αλλά φέτος δεν θα είμαι. Προσευχηθείτε εσείς και για μένα, παρακαλέστε τους Αγίους και μάλιστα τον τελευταίο, τον άγιο Αγλάιο». Και μετά από λίγο καιρό εγκατέλειπε το επίγειο αναλόγιο και ανέβαινε προς το εν ουρανοίς.

Αυτό το φαινόμενο μόνο σε όσους ζουν πραγματικά την ευλογία κάθε πανηγύρεως μπορεί να παρουσιασθή. Τότε δίνεται η ευκαιρία κοινωνίας με τους Αγίους, που υμνούνται ευλαβικά, και με τους αδελφούς συμμοναστές, που προσέρχονται και αυτοί να συνεορτάσουν και συνευφρανθούν.

Σ' όλες αυτές τις πανηγύρεις η παρουσία του προσέδιδε λαμπρότητα, δημιουργούσε κλίμα κατανύξεως και προσευχής και μετέφερε τον πιστό σε άλλες σφαίρες.

Τόσο τα αργά μέλη όσο και τα σύντομα (κανόνες — τυπικά) τα έψαλλε μ' ένα δικό του περιπαθή τρόπο. Αλλοιωμένος. Έβγαινε από μέσα του η ψαλμωδία, συμμετείχε ολόκληρος.

Για τον μεγάλο ορθόδοξο συγγραφέα-διηγηματογράφο Αλ. Παπαδιαμάντη έχει γραφή πως «έψελνε, χωρίς νάχει ποτέ μάθει μουσική, χωρίς να ξέρει καν να διαβάσει τα σημεία της και σχεδόν χωρίς νάχει φωνή. Κι όμως συνέπαιρνε τα πληρώματα του ναού, ψέλνοντας με την ψυχή του, πού δινε χρώμα στην κάθε λέξη, στην κάθε φράση, ανάλογα με το μέλος• έψελνε με τη μορφή του, κι έπερνε την έκφραση του περιεχομένου της ψαλμωδίας και της φράσης• έψελνε με τα χέρια του, που τα χτυπούσε στο αναλόγιο' με τα πόδια του, που κρατούσαν τον ρυθμό με χτύπους στο πάτωμα... Παντού αλλού ο Παπαδιαμάντης ήτανε μισός• και μονάχα στο στασίδι του δεξιού ψάλη ολάκερος» (Σπ. Μελάς)... Τι θά πρεπε να πούμε για τον διακο-Διονύσιο, που ήταν όλος μουσική!

Παραθέτουμε την ηχογράφηση «Ο καρπός της κοιλίας σου», για του λόγου το ασφαλές

%audiokarpos%